

ECONOMIES' HORIZONS
Економічні горизонти

DOI: doi.org/10.31499/2616-5236

Homepage: <http://eh.udpu.edu.ua>

ISSN
2522-9273
(print)
2616-5236
(online)

UDC: 005.8

DOI: [10.31499/2616-5236.4\(26\).2023.292675](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(26).2023.292675)

*Nataliia Maliarchuk, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer of The Department of Marketing,
Management And Business Management*

ЗАСТОСУВАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК УНІВЕРСАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПОСТАНОВКИ ЦІЛЕЙ В ФАНДРЕЙЗИНГУ APPLICATION OF SMART-TECHNOLOGY AS A UNIVERSAL TECHNOLOGY FOR SETTING GOALS IN FUNDRAISING

Анотація. «SMART-метод» – зручний та результативний спосіб постановки цілей в діяльності фандрейзингової компанії. Його використання виступає фактором, що сприяє чіткому та результативному плануванню при визначенні завдань здійснення ефективної діяльності в фандрейзингу. На основі проведеного аналізу наукових праць визначено доцільність «симбіозу» тайм-менеджементу та фандрейзингу на етапі планування цілей організації у вигляді застосування «SMART-методу».

Abstract. The first stage of the fundraising process algorithm is the planning of the fundraising campaign, namely: the process of determining the main goal, methods and techniques for achieving the goal, expected results after the end of the campaign. It is important to form the project itself, for which funds will be raised, and action programs regarding the interest of donors. In addition, it is recommended to draw up the company's program a maximum of 6 months before the start of the campaign.

There are several technologies that will help formulate the desired result. As an example, methods such as SMART and "Problem Tree" ("Objective Tree") can be used. The methodological basis of the article's research is a comprehensive approach that made it possible to establish the importance of using such a method of setting time management goals as the "SMART-method" in fundraising. The article clarifies the essence of the concepts of "fundraising" and "SMART-method" of setting goals, considers the importance of the issue of the initial stage of fundraising activity, namely, the formulation of the goal, definition of methods and tasks. During the research, it was determined that the "SMART method" is a convenient and effective way of setting goals in the activities of a fundraising company. Its use acts as a factor that contributes to clear and effective planning

when determining the tasks of effective fundraising activities. Practical meaning. Based on the analysis of scientific works, the expediency of the "symbiosis" of time management and fundraising at the stage of planning the organization's goals in the form of the application of the "SMART-method" was determined. Prospects for further research. The obtained results determine the need for further evaluation of the use of time management practices in the fundraising process in Ukrainian companies.

Ключові слова: фандрейзинг, тайм-менеджмент, ефективність, кампанія, планування, постановка цілей, SMART-метод, етапи фандрезингу

Keywords: fundraising, time management, efficiency, campaign, planning, goal setting, SMART-method, stages of fundraising

Постановка проблеми. Успіх і просування організацій в умовах сучасного розвитку суспільства, стабілізація їх статусу і ефективність діяльності багато в чому залежать від набору методів і технологій, які вони застосовують.

Фандрайзинг – відносно нове поняття в українській науці, при цьому добре відоме європейським і американським ученим, а також фахівцям з проектного менеджменту. Варто наголосити, що початки фандрайзингу заклалися в Україні ще у XVIII-XIX століттях, коли складалася система доброчинності на користь найбільш незахищених груп сімей, які не могли забезпечити дітям достатній рівень освіти внаслідок певних соціально-деструктивних чинників. На сьогодні фандрайзинг розглядається як комплекс методів і процедур знаходження ресурсів для реалізації освітньо чи соціально значимих проєктів [1].

У широкому сенсі під фандрайзингом можна розуміти процес пошуку і залучення ресурсів під різні цілі, що є актуальним в сучасному середовищі нашої економіки [1]. Фандрайзинг в Україні впевнено набирає обертів,

навчає нового типу мислення, нового погляду на благодійність, бізнес та волонтерство [13].

Ефективність здійснення фандрайзингу залежить від уміння розробляти проєкти, програми, налагоджувати контакти з потенційними партнерами, організаціями та фондами, які можуть профінансувати проєкти. Щоб сформувати фандрейзингову стратегію будь-якої діяльності, слід звернути увагу на етапи фандрейзингової діяльності. Особливо увагу необхідно надати початковому етапу фандрейзингової діяльності (формулювання мети, визначення методів та завдань). З врахуванням вищезазначеного, для постановки цілей доцільно використовувати практики та технології тайм-менеджменту, однією з яких виступає так званий «SMART-метод».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку фандрайзингу присвячено роботи провідних вітчизняних та зарубіжних фахівців: Артем'євої Т. В., Балашової А. Л., Дугласа А. Дж., Комаровського О. В., Куц С.К., Тульчинського Г.Л. та ін. В той же час теорія тайм-менеджменту (його

практики та техніки) розглядається науковцями та публіцистами різних країн: Ф. Тейлора, К. Макхэма, М. Мескона. Вирішенню теоретичних та практичних проблем, пов'язаних з раціональним використанням часу, присвятили свої наукові публікації такі науковці та практики, як Алюшина Н.А., Архангельский Г.А., Гаврилюк А.М., Кулікова Т.І., Черненко Н.М. та інші. Водночас слід зазначити, що у сучасній науковій, навчально-методичній та довідковій літературі бракує досліджень ефективної постановки цілей в процесі фандрейзингу.

Метою дослідження є обґрунтування застосування «SMART-метода» як універсальної технології постановки цілей в фандрейзингу.

Методи дослідження. З метою проведення дослідження використовуються загальнонаукові методи пізнання. Зокрема, проводиться критичний аналіз наукової літератури з теми дослідження, використано методи узагальнення, синтезу, системний підхід та метод порівняння з метою систематизація даних щодо застосування SMART-технології постановки цілей в фандрейзингу. Загалом при здійсненні дослідження використано логічні методи пізнання – аналіз, порівняння, узагальнення, а також індуктивні та дедуктивні методи, що дозволяють визначити особливості використання цього механізму планування часу для ефективної роботи в фандрейзингу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фандрейзинг – це професійна діяльність щодо

мобілізації фінансових та інших ресурсів із різноманітних джерел для реалізації соціально значущих і науково-дослідних неприбуткових проектів, яка вимагає спеціальних знань і навичок фандрейзера, що можуть вплинути на прийняття позитивного рішення донора [7].

Фандрайзинг є комплексною системою заходів, що забезпечують пошук фінансових та матеріальних засобів, необхідних для реалізації некомерційних проектів [11].

Фандрайзинг, як явище, визначається як наука і мистецтво, теорія і практика, як певна філософія і психологія, а також ототожнюється із специфічним видом діяльності. Цей термін, утворений від англійських fund (грошові кошти, активи, фінансування) і raise (примноження, збір), можна перекласти як "залучення засобів", "пошук активів" [8].

За даними досліджень Денегі І.Д. [5] динамічний розвиток громадського сектору в Україні зумовив активний вжиток терміну «фандрейзинг», який набув стійкої асоціації саме з організаціями громадянського суспільства, замінивши питомо українські відповідники «збір коштів», «залучення ресурсів» тощо, які були поширеними у контексті благодійних організацій.

Фандрайзинг як діяльність з визначення і пошуку основних потенційних каналів надходження фінансових ресурсів посідає особливе місце серед позабюджетних джерел фінансування.

Проблеми розвитку фандрейзингу як сучасного

інструменту мобілізації коштів є актуальним, особливо в умовах економічної нестабільності України та воєнного часу, адже це потужний інструмент для вирішення соціальних та екологічних проблем, відродження культурного фонду країни, розвитку територіальних громад та інших важливих питань в умовах нестачі державних коштів [4].

Суть фандрайзингу полягає в консолідації чи мобілізації фінансових та інших ресурсів із різноманітних джерел для реалізації соціально значущих і науково-дослідних проектів [15,16].

Об'єднання підприємств мають більше можливостей, ніж окремі суб'єкти бізнесу, для означеної консолідації коштів або ж іншого необхідного для реалізації конкретних проектів ресурсного забезпечення. Крім того, об'єднання підприємств у змозі належним чином організувати систематичну та

професійну діяльність із акумуляції фінансових ресурсів із зовнішніх джерел [9].

Однак, останні дослідження, проведені фахівцями Асоціації підприємств промислової автоматизації України, показали, що чимало її членів та учасників руху «Індустрія 4.0» не знають усіх можливостей і деталей фандрайзингу [3].

Попри наявність багатьох публікацій із проблематики фандрайзингу, подальшого дослідження потребують особливості його розвитку та можливості імплементації інструментарію фандрайзингу з урахуванням специфіки сучасних економічних умов.

Це стосується і питання етапів фандрайзингу. Вагановою Л.В. [2] вдало систематизовано етапи фандрайзингової діяльності. Основні етапи фандрайзингу та їх складові наведено в табл.1.

Таблиця 1.

Етапи фандрайзингової діяльності [2]

Етапи фандрайзингу	Складові етапу
1. Планування	1. Формулювання мети, визначення методів та завдань, очікуваних результатів та ресурсів розробка змістовної програми залучення коштів. 2. Визначення витрат організації на майбутній період. 3. Вибір видів фандрайзингу вибір цільових сегментів (груп, індивідумів-потенційних контрибуторів тощо).
2. Реалізація	1. Вибір методів проведення фандрайзингу. 2. Вироблення стратегії фандрайзингу. 3. Встановлення
3. Контроль	1. Здійснення контролю за реалізацією фандрайзингу. 2. Коригування планів з урахуванням змін в процесі.
4. Аналіз	1. Визначення ефективності етапу планування. 2. Аналіз ефективності етапу реалізації. 3. Оцінка ефективності кінцевих результатів. 4. Врахування попереднього досвіду

Першим етапом алгоритму процесу є фандрайзингової діяльності виступає планування фандрайзингової кампанії, а саме:

процес визначення основної мети, методів та методик досягнення мети, очікуваних результатів після закінчення кампанії. Важливо

сформувавши сам проєкт, під який будуть залучатися кошти, та програми дій щодо зацікавлення донорів. Крім цього рекомендується скласти програму компанії максимум за 6 місяців до початку проведення кампанії.

Є декілька технологій, які допоможуть сформулювати бажаний результат. Як приклад можна використати такі методи, як SMART та «Дерево проблем» («Дерево цілей») [2].

Варто зазначити, що за думкою Ратушняк О.М. [12] в Україні та світі нині спостерігається черговий сплеск інтересу до тайм-менеджменту. У нашій країні зростає кількість нових фірм, що проводять тренінги та семінари за цією тематикою, і попит на їх послуги постійно зростає. Тим не менше, лише 10-15% українських компаній у своїй практиці застосовують тайм-менеджмент.

Загалом, цілі – це бажаний результат діяльності, який необхідно досягти за певний проміжок часу при заданих умовах в рамках досягнення мети.

SMART – це аббревіатура, компоненти якої є критеріями постановки цілей, які широко використовуються, наприклад у проєктному управлінні, менеджменті та персональному розвитку.

Уперше термін SMART використав Джордж Т. Доран у 1981 році у своїй праці «Огляд управління» («Management Review»). Пізніше професор Роберт С. Рубін з університету Сент-Луїса писав про SMART у статті видання «The Society for Industrial and

Organizational Psychology», у якій зазначав про існування різних варіантів розшифрування цієї аббревіатури [18]. В перекладі зі слів англійською мовою – specific (конкретна), measurable (вимірювана), achievable (досяжна), relevant (актуальна), time-bound (обмежена терміном). Вважається, що відповідність завдань наведеним критеріям значно збільшує ймовірність їх виконання та досягнення загальної мети [17].

Методика «SMART» – це сучасний підхід до постановки працюють цілей. Зупинимся на аббревіатурі:

S – specific (конкретність). Цей критерій означає, що ціль має бути зрозумілою та однозначно для всіх. За критерієм конкретності ваше завдання має відповідати на питання: що саме необхідно зробити?

M – measurable (вимірюваність). Цей критерій має довести, що є певні вимірювані показники, за якими ви зможете оцінити, чи виконане завдання проєкту.

A – achievable (досяжність). За цим критерієм ви маєте описати як саме ви будете досягати поставленої цілі.

R – relevant (доцільність) Критерій доцільності відповідає за те досягнення цієї цілі дійсно робить нас ближчим до постановленої мети, чи використання ресурсів на цю ціль відповідає її значимості, чи слушним є виконання завдання?

T – (time-bound, або timed) Цей критерій призначений для обмеження вашого проєкту в часі. Головне питання, на яке

відповідають цілі за цим критерієм, це питання: за який часовий період буде досягнута ціль [10].

Означення літер аббревіатури SMART наведено на рис.1.

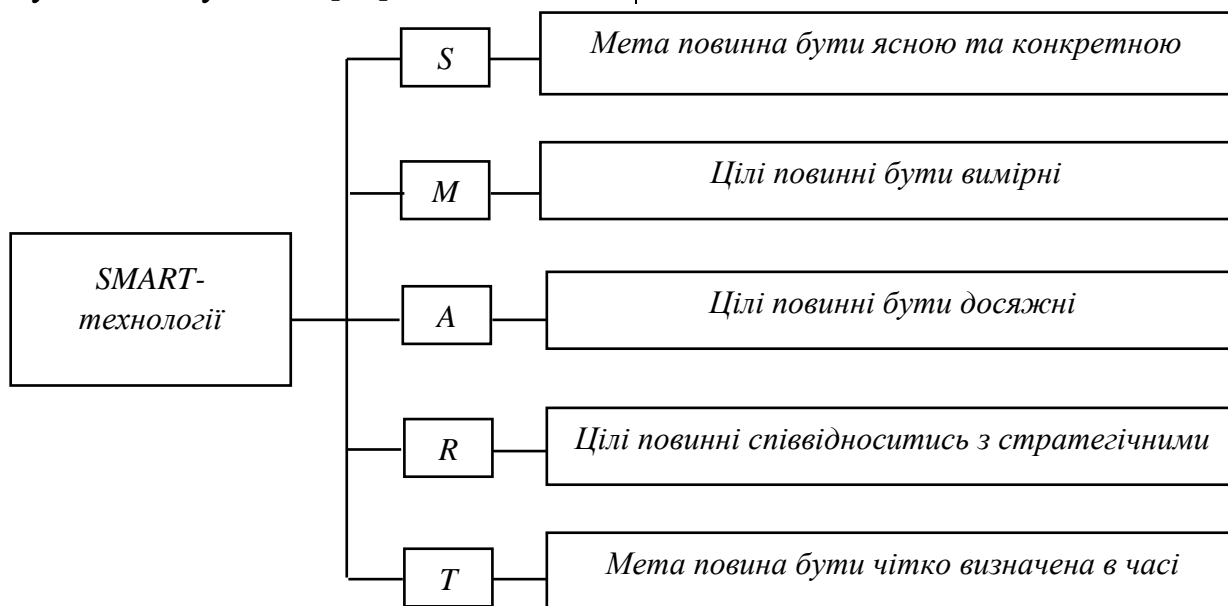

Рис. 1. Означення літер аббревіатури SMART [6]

Наголошуємо на тому, що SMART – досить розповсюджена і навіть універсальна система, суть якої викладена в назві. Ця аббревіатура дає підказки для різних кроків опису бажаного результату проєкту. Ця система базується на використанні п'яти критеріїв. Головна мета організації повинна бути: specific (конкретною), measurable (вимірюваною), achieving the client (спрямованою на певних клієнтів), realistic (реалістичною), time-limited (визначеною у часі) [7].

SMART-метод передбачає формулювання завдань, які будуть носити конкретний, вимірюваний, реалістичний характер, матимуть виконавця та обмеженість у часі. Саме завдяки цьому та перерахованим критеріям досягається ймовірність того, що поставлені завдання будуть виконані та вдасться досягти загальної мети. Завдання, яке

сформульовано з використанням SMART-методу результативність досягнення бажаного результату є вищою [14].

Висновки та перспективи подальших досліджень. У ході дослідження визначено, що «SMART-метод» – зручний та результативний спосіб постановки цілей в діяльності фандрейзингової компанії. Його використання виступає фактором, що сприяє чіткому та результативному плануванню при визначенні завдань здійснення ефективної діяльності в фандрейзингу. На основі проведеного аналізу наукових праць визначено доцільність «симбіозу» тайм-менеджменту та фандрейзингу на етапі планування цілей організації у вигляді застосування «SMART-методу». Отримані результати визначають необхідність подальшої оцінки використання практик керування часом в процесі

фандрейзингу в українських
компаніях.

References

- Bartkiv O.S. (2021) *Fundraising: essence and purpose. Actual problems of social work and social security: European and national dimension. Lutsk: FOP Ivanyuk V.P., P. 12–15 [in Ukrainian].*
- Vaganova L.V. (2021) *Fundraising strategies of tourist activity. Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology, P. 17–23[in Ukrainian].*
- Golyk, O. P. (2022) *Tools and methods of development of startups in engineering clusters. Central Ukrainian scientific bulletin. Kropyvnytskyi: National Technical University, P. 115–121[in Ukrainian].*
- Hutsulyak I.K. (2023) *The essence, principles and basic concepts of fundraising. Actual problems of modern business: accounting, financial and management aspects. Vinnytsia, P.346–349 [in Ukrainian].*
- Denega I.D. (2022) *The relevance of volunteer fundraising in the conditions of war in Ukraine. LSULS Digital Repository. Lviv: LSU BZD, P.13-15 [in Ukrainian].*
- Ivanov S.M. (2018) *Analysis of the advantages of using smart technologies in the economy. Economy and the state, P. 35–38 [in Ukrainian].*
- Kovalenko I.E. (2022) *Training of social workers for fundraising activities. The image of a modern teacher, P. 77–81 [in Ukrainian].*
- Komarovsky O.V. (2007) *Fundraising in Questions, Answers and Quotes: A Study Guide. Luhansk, 54 p.*
- Krupyak I.K. (2019) *Peculiarities of the development of fundraising in Ukraine, Efficient economy, P. 132–135 [in Ukrainian].*
- Mirutenko V.V. (2023) *Project management. Methodical instructions for independent work. Uzhhorod: Publishing House of UzhNU Hoverla, 28 p.*
- Pylypenko A.I. (2010) *Formation of corporate knowledge about potential donors of socio-cultural projects of organizations, Herald of the National KhPI Technical University. Kharkiv. P. 142-146 [in Ukrainian].*
- Ratushnyak O. G. (2022) *The use of SMART technologies when setting goals in enterprise management, Materials of the Scientific and Technical Conference of VNTU divisions. Vinnytsia. P. 221–223 [in Ukrainian].*
- Sokolovska V.V. (2015) *The essence and prospect of fundraising development in Ukraine, Efficient economy. P.18–22 [in Ukrainian].*
- Stukan T.M. (2021) *SMART-method in achieving the goals of development of the tourism industry of the region, Entrepreneurship and trade. 73–77 [in Ukrainian].*
- Teslyuk S.A. (2022) *Fundraising and project implementation: lecture notes (electronic edition). Lutsk: Lesya Ukrainka Volyn National University, 102 p.*
- Chernyavska O. V. (2015) *Fundraising. Tutorial. K.: Alert, 272 p.*
- Bogue R. (2005) *Use S.M.A.R.T. goals to launch management by objectives plan. TechRepublic. [Online] <http://surl.li/popj>.*
- SMART Goals. How to Make Your Goals Achievable. By the Mind Tools Content Team. URL: [Online] <https://www.mindtools.com/pages/article/smart-goals.htm>